

JAK SE DĚLÁ PSYCHOLOGICKÝ VÝZKUM?

PSY112 / PSY452 / PSY704

METODOLOGIE PSYCHOLOGIE (KVANTITATIVNÍ PŘÍSTUP)

Katedra psychologie
Fakulta sociálních studií MU

POUŽITÁ LITERATURA

Ferjenčík, J. (2000). Úvod do metodologie psychologického výzkumu. (Jak zkoumat lidskou duši). Praha, Portál, str. 13 - 48, 134 - 143.

Smith, R. A., Davis, S. F. (2006). The Psychologist as a Detective: An Introduction to Conducting Research in Psychology. Pearson Prentice Hall, New Jersey, str. 23 - 56.

Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B. (2003). Research Methods in Psychology. New York, McGraw-Hill Publishing, str. 5 - 7, 14 - 43.

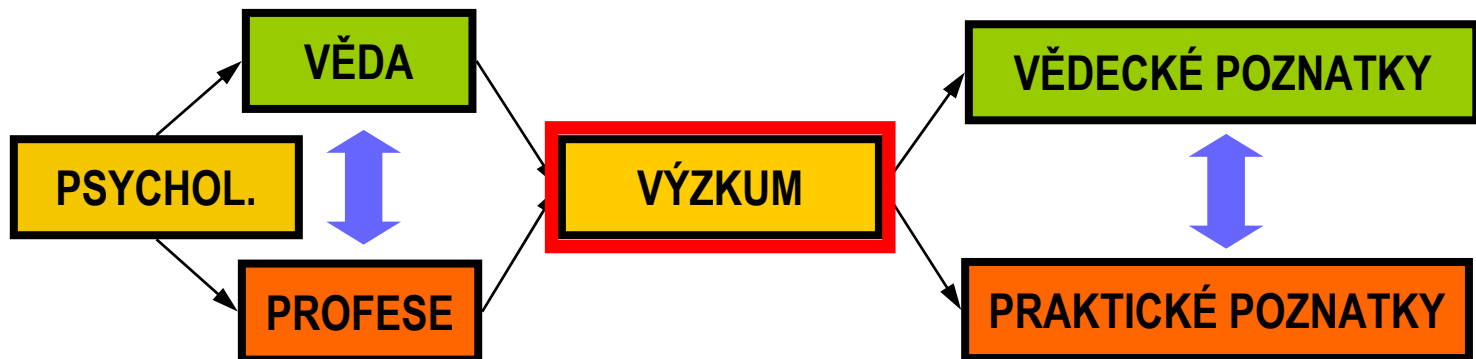
KLÍČOVÁ SLOVA

DEDUKTIVNÍ POSTUP
DESKRIPCE
DIRECTIONAL RESEARCH HYPOTHESIS
EXPLANACE
EXTERNÍ VALIDITA
EXPLORAČNÍ VÝZKUM
HYPOTÉZA
IDIOGRAFICKÝ PŘÍSTUP
INDUKTIVNÍ POSTUP
INTERNÍ VALIDITA
KONFIRMAČNÍ VÝZKUM
KONSTRUKTOVÁ VALIDITA
NESYSTEMATICKÉ ZDROJE VÝZKUMNÝCH NÁPADŮ
NOMOTETICKÝ PŘÍSTUP
NONDIRECTIONAL RESEARCH HYPOTHESIS
OPERACIONÁLNÍ DEFINICE
PREDIKCE
PRINCIP FALZIFIKACE
SYSTEMATICKÉ ZDROJE VÝZKUMNÝCH NÁPADŮ
VALIDITA ZÁVĚRŮ
VÝZKUMNÁ OTÁZKA

CO JE METODOLOGIE A K ČEMU JE?
PROČ MÁ SMYSL SE METODOLOGIÍ UČIT?

METODOLOGIE = JAK V PSYCHOLOGII VYTVÁŘET POZNATKY

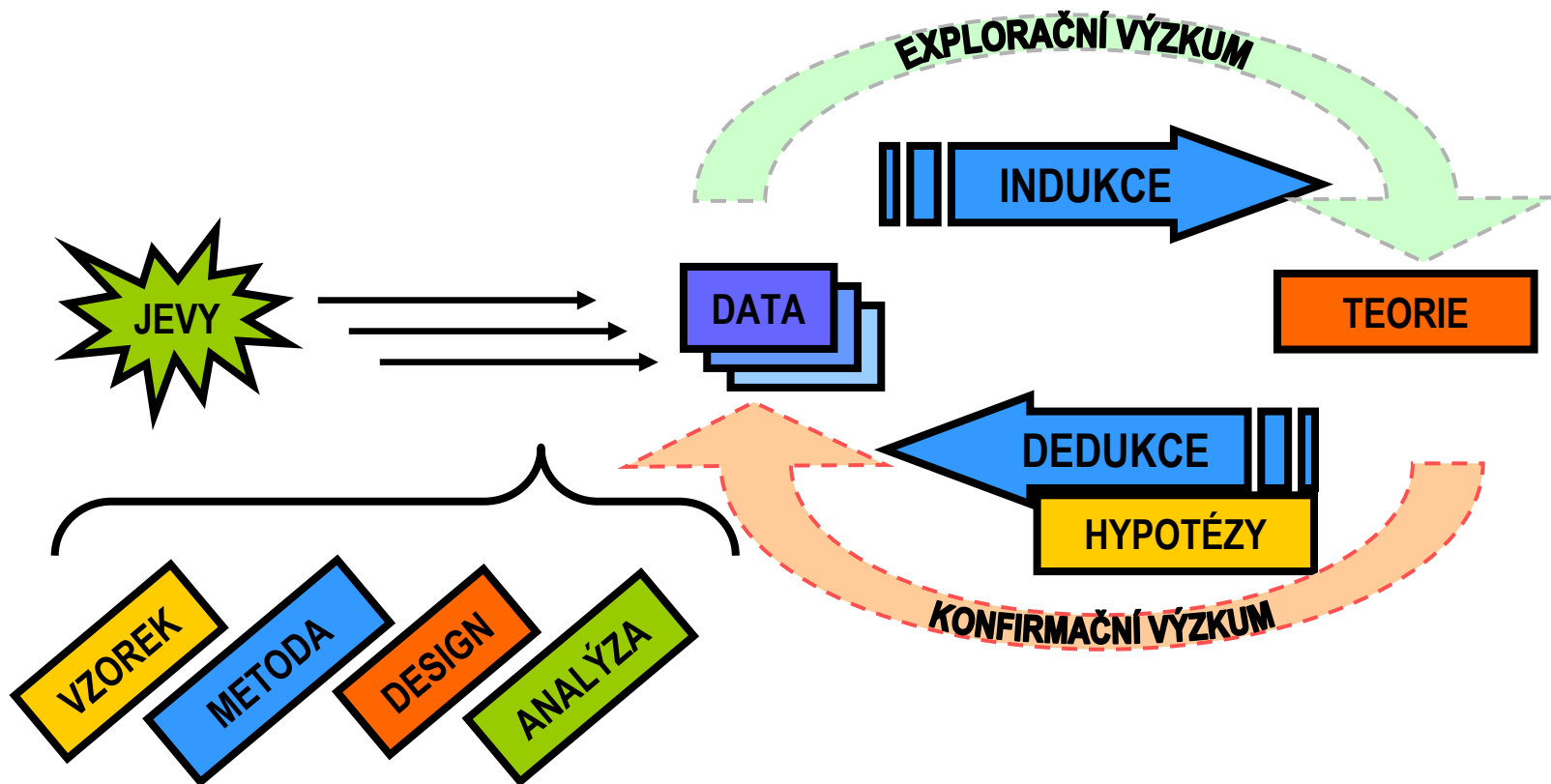
JAK POSUZOVAT PLATNOST POZNATKŮ?

JAK UDĚLAT DOBROU DIPLOMOVOU PRÁCI?

AJ: methodology, findings, science, profession, research, validity, diploma thesis

JAK FUNGUJE VĚDA? KDYŽ SE ŘEKNE VĚDA ...

AJ: phenomena, (empirical) data, facts, induction, theory, deduction, hypotheses, sample, method, design, analysis, exploratory and confirmatory research, statistics

KONCEPČNÍ A PRAKTICKÁ STRÁNKA VÝZKUMU

JAK VYPADAJÍ DVĚ STRANY TÉŽE MINCE?

VÝZKUMNÁ OTÁZKA

HYPOTÉZA

KONCEPČNÍ
STRÁNKA VÝZKUMU

PRAKTICKÁ
STRÁNKA VÝZKUMU

EXTERNÍ VALIDITA

ZKOUMANÝ SOUBOR

KONSTRUKTOVÁ VALIDITA

METODA SBĚRU (TVORBY) DAT

INTERNÍ VALIDITA

DESIGN VÝZKUMU

VALIDITA ZÁVĚRŮ

ANALÝZA DAT

upraveno dle www.socialresearchmethods.net

AJ: research question, hypothesis, external validity, construct validity, internal validity, validity of findings, research sample, method of data collection, research design, data analysis

MAPA VÝZKUMU

CO VŠECHNO PATŘÍ DO VÝZKUMU?

NÁPAD

VÝZKUMNÁ
OTÁZKA

HYPOTÉZY

Co chci zkoumat?

TYP
VÝZKUMU

VÝBĚR
ZKOUMANÝCH
OSOB

METODA
SBĚRU DAT

Jak to chci zkoumat?

DESKRIPCE

PREDIKCE

VYSVĚTLENÍ

NENÁHODNÝ
VÝBĚR

NÁHODNÝ
VÝBĚR

POZOROVÁNÍ

DOTAZOVÁNÍ

ANALÝZA
PRODUKTŮ

ANALÝZA A
INTERPRETACE
DAT

KOMUNIKACE
VÝSLEDKŮ

Co jsem zjistil?

JAK ZAHÁJIT VÝZKUM? CO CHCI ZKOUMAT?

①

V JAKÉ OBLASTI PSYCHOLOGIE CHCI NĚCO ZKOUMAT?

Chodit „s otevřenýma očima“.

Mít nasazené „psychologické brýle“.

Přemýšlet nad tím, co vidím.

②

JAKÁ BUDE MÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA?

Proč má smysl otázku zkoumat? K čemu je to dobré?

Když mi něco vyjde, co to znamená? Jak to budu interpretovat?

Proč by mělo někoho zajímat, co mi vyšlo?

JAK ZAHÁJIT VÝZKUM? CO CHCI ZKOUMAT?

③

JAKÉ BUDOU MÉ HYPOTÉZY?

Jsou srozumitelné?

Jsou logické?

Jsou testovatelné?

ZDROJE VÝZKUMNÝCH NÁPADŮ

KDE ČERPAT NÁPADY NA VÝZKUM?

①

NESYSTEMATICKÉ ZDROJE

Inspirace

Šťastná náhoda

Běžný život

②

SYSTEMATICKÉ ZDROJE

Předchozí výzkumy

Teorie

Odborné přednášky

JAK POZNÁM DOBROU VÝZKUMNOU OTÁZKU? MÁ SMYSL ZKOUMAT TO, CO CHCI ZKOUMAT?

①

VÝZKUMNÁ OTÁZKA JE OVĚŘITELNÁ

Kolik andělů může tančit na špičce špendlíku?

Sledované proměnné musí být měřitelné

Často měříme jevy nepřímo

②

JE FORMULOVÁNA VÝZKUMNÁ OTÁZKA NE POUZE TÉMA

Život seniorů

Je jasné co chceme zkoumat?

Je jasné k čemu chceme dospět?

JAK POZNÁM DOBROU VÝZKUMNOU OTÁZKU? MÁ SMYSL ZKOUMAT TO, CO CHCI ZKOUMAT?

③

VÝZKUMNÁ OTÁZKA JE PŘIMĚŘENĚ ÚZKÁ

Kam si sedají extroverti a introverti v přednáškové místnosti?

Zúžení výzkumné otázky zpřesňuje výzkumný projekt.

④

VÝZKUMNÁ OTÁZKA JE HODNOTNÁ, SMYSLUPLNÁ, NENÍ BANÁLNÍ

Lidé s větší tendencí k prosociálnímu chování více vyžadují prosociální chování od ostatních.

Zkoumání přináší nové informace

Není zbytečné ji zkoumat

ZÁKLADNÍ CHYBY PŘI FORMULOVÁNÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY KDE ČASTO ZAČÁTEČNÍCI CHYBUJÍ?

①

MALÁ NEBO ŽÁDNÁ ORIENTACE V LITERATUŘE
NEZNALOST ZDROJŮ, MÁLO ČASU NA STUDIUM

②

NESYSTEMATICKÉ ZPRACOVÁNÍ LITERATURY
ZPRACOVÁNÍ TOHO, CO MI PŘIŠLO POD RUKU

③

STUDIUM JEN DOMÁCÍ LITERATURY
NEZNALOST JAZYKA NEBO VÍRA V DOSTATEČNOST DOMÁCÍCH ZDROJŮ

④

NEKVALITNÍ ZDROJE
STUDIUM POUZE UČEBNIC, NEVHODNÉ ČASOPISY, POCHYBNÉ INTERNETOVÉ ZDROJE

JAKÉ JSOU ZÁKLADNÍ CÍLE VĚDECKÉHO SNAŽENÍ? JAKÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY MOHU MÍT?

①

DESKRIPCE DESKRIPTIVNÍ VÝZKUMNÝ PROJEKT

Jaké je sebehodnocení uživatelů drog?

Co je to? Kolik toho je? Jak často se to vyskytuje?

Popis a klasifikace sledovaného jevu

②

PREDIKCE KORELAČNÍ VÝZKUMNÝ PROJEKT

Souvisí míra sebehodnocení s užíváním drog?

Zda a jak těsně spolu jevy souvisejí

Umožňuje predikci jevů

JAKÉ JSOU ZÁKLADNÍ CÍLE VĚDECKÉHO SNAŽENÍ? JAKÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY MOHU MÍT?

③

VYSVĚTLENÍ EXPERIMENTÁLNÍ VÝZKUMNÝ PROJEKT

Je nízké sebehodnocení příčinou užívání drog?

Co zapříčiňuje co?

Umožňuje identifikovat kauzalitu vztahu

CO JE TO HYPOTÉZA A JAK VZNIKÁ? JAK FORMULOVAT HYPOTÉZU?

PŘEDPOKLÁDANÝ VÝSLEDEK VÝZKUMNÉHO PROJEKTU
CO OČEKÁVÁM, ŽE VYJDE

HYPOTÉZY SPECIFIKUJÍ VÝZKUMNÝ PROBLÉM

VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Existuje vztah mezi tendencí chovat se prosociálně a vyžadováním prosociálního chování od druhých?

HYPOTÉZA

Lidé s větší tendencí k prosociálnímu chování více vyžadují prosociální chování od ostatních.

CO JE TO HYPOTÉZA A JAK VZNIKÁ? JAKÉ TVRZENÍ MŮŽE BÝT HYPOTÉZOU?

HYPOTÉZA

Rodová příslušnost ovlivňuje tendenci k prosociálnímu chování

SYNTETICKÉ TVRZENÍ MŮŽE BÝT POTVRZENO I VYVRÁCENO

Dobry psychoterapeut by měl se svým klientem navázat vztah

HYPOTÉZA

Psychoterapeut, který naváže vztah se svým klientem,
dosahuje lepší výsledky, než psychoterapeut, který vztah nenaváže.

①

ROZDÍLY

②

VZTAHY

③

NÁSLEDKY

CO JE TO HYPOTÉZA A JAK VZNIKÁ? JAKÉ TVRZENÍ MŮŽE BÝT HYPOTÉZOU?

HYPOTÉZA: Rodová příslušnost ovlivňuje tendenci k prosociálnímu chování

①

NONDIRECTIONAL RESEARCH HYPOTHESIS
NESPECIFIKUJE VÝSLEDEK VÝZKUMU

HYPOTÉZA: Ženy mají větší tendenci k prosociálnímu chování než muži

②

DIRECTIONAL RESEARCH HYPOTHESIS
PŘÍMO SPECIFIKUJE VÝSLEDEK VÝZKUMU

JAK POZNÁM DOBROU HYPOTÉZU? JAK FORMULOVAT SPRÁVNOU HYPOTÉZU?

①

**HYPOTÉZA JE TVRZENÍ, KTERÉ JE VYJÁDŘENO
OZNAMOVACÍ VĚTOU V PŘÍTOMNÉM ČASE**

②

**HYPOTÉZA VYJADŘUJE SOUVISLOST MEZI PROMĚNNÝMI
ČÍM VÍCE PROMĚNNÝCH HYPOTÉZA OBSAHUJE, TÍM OBTÍŽNĚJI SE OVĚŘUJE**

③

**HYPOTÉZA MUSÍ BÝT TESTOVATELNÁ
JEJÍ PROMĚNNÉ MUSÍ BÝT MĚŘITELNÉ**

**JAK POZNÁM DOBROU HYPOTÉZU?
NAJDETE V HYPOTÉZÁCH CHYBY A DOBRÉ VĚCI?**

HYPOTÉZA

Horolezci budou pocít'ovat menší strach z bolesti než „nehorolezci“.

HYPOTÉZA

Muži a ženy vnímají sami sebe v oblasti emocionality odlišně.

HYPOTÉZA

Bude existovat rozdíl mezi postoji pravidelných čtenářek dívčích časopisů a postoji dívek, které tyto časopisy nečtou.

HYPOTÉZA

Míra perfekcionismu je vyšší u jedináčků než u jedinců s jedním nebo více sourozenci.

KUDY CESTA NEVEDE KTERÉ HYPOTÉZY NEJSOU TESTOVATELNÉ?

TESTOVATELNOST

①

NEJASNÉ, VÁGNÍ, MNOHOVÝZNAMOVÉ POJMY

Základní pojmy, které hypotéza obsahuje jsou nejasné a obtížně definovatelné.

Chytří lidé mají lepší vztah k menšinám než lidé, kteří nejsou chytří.

②

CIRKULÁRNÍ HYPOTÉZA

Jev nebo skutečnost se vysvětluje tímtež jevem nebo skutečností

Děti s ADHD mají ve škole potíže se čtením, protože nedokáží udržet pozornost.

KUDY CESTA NEVEDE KTERÉ HYPOTÉZY NEJSOU TESTOVATELNÉ?

③

HYPOTÉZA SE ODKAZUJE NA KONCEPTY, KTERÉ VĚDA NEZNÁ

Obsahuje pojmy, které nejsou pozorovatelné a měřitelné

Úspěšné psychoterapeuti mají „šestý smysl“, zatímco neúspěšní nikoliv.

④

HYPOTÉZA OBSAHUJE MNOHO PROMĚNNÝCH, KTERÉ MAJÍ MEZI SEBOU NEJASNÉ VZTAHY

Je složitá, komplikovaná

Vystavení verbální agresí způsobuje u její oběti znecitlivění
následkem předchozí zkušenosti s ní.